

ZDENĚK SVĚRÁK

POVÍDKY

FRAGMENT

Zdeněk Svěrák
POVÍDKY
také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz

Zdeněk Svěrák
POVÍDKY – e-kniha

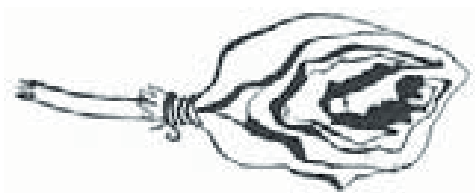
Copyright © Fragment, 2013

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

**ZDENĚK
SVĚRÁK**

POVÍDKY

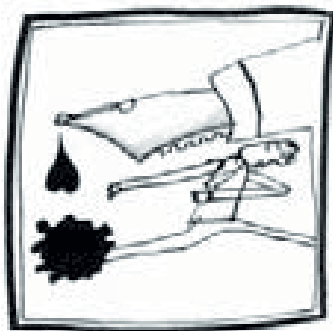
Copyright © Fragment, s. r. o., 2008

Text © Zdeněk Svěrák, 2008

Illustrations © Jaroslav Weigel, 2008

Cover and typo © Michal Weigel, 2008

ZDENĚK SVĚRÁK

POVÍDKY

FRAGMENT

Obsah

Horká neděle (2004)	/ 7 /
Za Přemkem Baštýřem (1968)	/ 14 /
Tetřev (2007)	/ 20 /
Divačka (2008)	/ 28 /
Ruslan a Ludmila (2004)	/ 38 /
Ivanka a Lenin (2004)	/ 50 /
Vltava (2006)	/ 58 /
Natáčecí den (1981, 2004)	/ 70 /
Podvodník (1966)	/ 82 /
Fotograf (2005)	/ 94 /

Horká neděle

Když se napiše horko, není to tak zlé, jako když horko je. V kabině skříňové avie bylo jako v peci. A to už se blížila půlnoc. Řidič Vojtěch Puklica jel s oběma okénky spuštěnými, ale vzduch zvenčí byl, jako by noc měla horečku. Jenom když se rozpálená silnice vnořila do lesa, ucítil na levém lokti příjemné chladnější vanutí. Zteplalou vodu z petlahve už se mu nechtělo pít. Těšil se domů na pivo. Na piva. Představoval si ty lahváče, jak na něj doma ve sklepe čekají, a až rozsvítí, na hrdlech se jim vesele zalesknou zlaté korunky.

Chvilí prováděl kroutivé cviky hlavou, aby neusnul. Měl za sebou perný týden, který se tentokrát protáhl až do soboty. Soukromý autodopravce musí dneska křížovat republiku jako šílenec, aby obstál. A ne všechny noci člověk prospí. Tentokrát ztratil hodně sil v Chomutově. Puklica, ačkoli už začínal šedivět, měl pořád co dělat, aby skončil v posteli sám. A v Chomutově, v tom ubohém hotelu, kde bylo cítit naložené zelí, se zase neuhlídal. Ta servírka měla druhý den volno, a když k ránu upadal do spánku, vytrvale mu mlela do ucha: Nespi, lásko. Takovej krasavec, a von by spal.

Jak řidič ručkoval po volantu a točil vůz doprava, reflektory olízly známé domy na násvi. Spící obcí dojel až ke svému přízemnímu domku. Po paměti zacouval pod lípu, otočením klíčku zrušil světla i zvuk a vyčerpaně sklouzl z kabiny na zem. Uši, hodiny bombardované dieslovým motorem a hukotem dálnic, zaplavilo nebetyčné ticho. Slyšel jen vzdálený štěkot psů a kovové praskání chladnoucích válců.

Jeho pes věděl, že nesmí štěkat, a tak za vrátky jen tiše, natěšeně kňučel. Puklica k němu přiklekl a oběma rukama ho drsně prodrbal od hlavy k ocasu.

„No tady jsem, tady, už jsem zase tady...“ hučel, dívaje se zvířeti do očí.

Vzduch byl i tady horký. V trávě ležela hadice. Svlékl se donaha a otevřel kohout. Voda, zpočátku teplá, postupně chladla, až mu na zpoceně tělo dorazil studený proud z hloubi studny. Vojtěch zaržál jako kůň, a když blaženě zaklonil hlavu, viděl nebe plné nezvykle jasných hvězd. Zítřka zase nebude pršet.

Věra byla tlustá. Puklica pil pivo rovnou z lahve, protože tak si na něm nejvíc pochutnal, kouřil a díval se na svou ženu. Usnula na gauči před televizi s dálkovým ovladačem v dlani. Asi už neměla sílu přejít do ložnice. Spala jako vždycky na pravém boku. Z krátkého rukávu noční košile svítilo bílé neopálené rameno a masitá paže. Příkrývku shodila na podlahu, a tak Puklica viděl celou její levou nohu s pěkným lýtkem, ale mocným, kýťovitým stehnem. Ale to bylo v tomto kraji normální. Když se člověk ženil, bral si pohlednou děvčici k nakousnutí, která měla správné proporce, ale když jste ji nakousli a přišly děti, postupně, nepozorovatelně se proměňovala ve svou statnou matku. Tak se to dělo všem a Vojtěch s tím byl smířen. Tvář měla Věrka hezkou a povahu dobrou, až předdobrou. Rozhodně lepší než on sám.

Dopil třetí pivo a zašel do pokoje k dětem. Měly tam dusno, a tak jim nechal otevřené dveře, čímž vznikl slabý průvan. Pohladil Pavlíčku po zaroseném čele, a když obracel malého Vojtu naznak, aby se mu líp dýchalo, chlapec řekl: „Došla munice!“ a vrátil se do akčního snu.

V ložnici padl na postel jako těžký žok. Chvilí slyšel ze zahrady cvrčka. Vzpomněl si ještě, že mu děti říkaly svršek, a pak tvrdě usnul.

Při snídani Věrka navrhla, že půjdou na borůvky. Puklica to nepokládal za dobrý nápad, protože jaké můžou v těch vedrech být borůvky, ale představa lesního chládka ho přesvědčila. A pak to řekla:

„Na poště máš jakýsi dopis. Nechtěli mi to dát. Prý je do vlastních rukou. Od soudu z Kladna.“

„Od soudu?“ zapochyboval Puklica.

„Neměls nějakou nehodu dopravní? Děcka! Na skříní jsou bandasky, pojedeme!“ organizovala Věrka výpravu.

Puklica měl rád tu změnu, když po týdnu hlomozu a líné jízdy nákladákem usedl za volant osobního auta. Všechno šlo tiše a lehce, stačilo pošimrat plynový pedál a akcelerace vás přitiskla k opěradlu. Tentokrát se však požitek nedostavil. Vezl svou rodinu k lesům na obzoru, tupě civěl na asfalt, který už zase začínal horkem měknout, a v mozku mu hlodal červ. A čím déle hlodal, tím byl větší.

„Vojto, slyšíš?“ štípala ho Věrka do nohy. „Ty hořické trubičky jestlis jim dovezl.“

„Ne, děcka. Já jsem v Hořicích nebyl. Teprve tam pojedu,“ řekl Puklica.

Věrka pak vyprávěla něco o školní jídelně, kde vařila. Že museli vylít celý hrnec polévky, protože ji dvakrát osolili, ale Vojtěch to moc nevnímal.

„Snědli to?“ zeptal se.

„Říkám ti, že jsme ji vylili. Tata je unavený, vůbec nás neposlouchá,“ vzdychla Věra.

Zastavil na úpatí zalesněného kopce, kterému říkali Borůvkový vrch, a dal auto do stínu. Žena s dětmi vyrazily napřed. Malý Vojta házel na Pavlíнку borové šišky a Věra ho okřikovala.

Puklica se zhluboka nadechl lesního vzduchu a s bandaskou v ruce vykročil za nimi.

Červ v jeho hlavě neúnavně požíral tuto potravu:

Je večer. Město Kladno. Snědá, drobná ženská jménem Uršula dává na stolek láhev červeného vína. Puklica zavrtává otvírák do zátky a Uršula praví, jako by řekla, že koupila chleba:

„Jsem v jináči. Budeš si mě muset vzít.“

Vojtěch chtěl právě dlaní klepnout do otvíráku, aby špunt mírným zaražením dovnitř připravil na vytažení, a po té zprávě mu ruka znehybněla.

„No, jen to votevři,“ pobídla ho a dodala: „Koukáš jak vopařenej. Se dalo čekat, ne?“

Takhle mluvila. Ne jako Věrka pěknou moravštinou. Možná to byla ta její drzá, ošklivá mluva, která ho jedovatě dráždila. Seznámili se, když ji stěhoval do garsonky. Seděla v avii na sedadle pro závozníka a celou cestu

z Kouřimi do Kladna se na něj dívala. Kdykoli se k ní otočil, propalovala ho očima. Už to bylo k nevydržení, a tak se zeptal:

„Co se nedíváte po krajině?“

„Na krajinu seru,“ řekla a pokračovala v propalování.

Když jí v osmém patře kladenského věžáku sešrouboval postel, okamžitě se na ní vyspali s takovou samozřejmostí, jako by sem jeli jen kvůli tomu. Takové vyspání Vojtěch ještě nepoznal. Bylo jisté, že Uršula se narodila proto, aby to dělala. A ty řeči, co při tom vedla, nikdy neslyšel. Uštkla ho tak, že jezdil do Kladna i z velkých dálek.

Puklica usedl na bobek a dal se do česání borůvek. Byly malé jako broky. Když měl v bandasce zakryté dno, posadil se na pařez a zapálil si cigaretu.

„Nekuř, všechno je suché po těch vedrech!“ volala na něj Věrka.

Vojtěch mávl rukou. Ale pak cigaretu zdusil o rozpukaná léta pařezu, protože mu stejně nechutnala. Udělalo se mu mdlo. Slunce páliło, jako by bylo blíž zemi než jindy.

„Mamko! Tady jsou větší! Pojdte sem!“ slyšel Pavlítku.

Puklica si lehl do mechu suchého jako troud a pozoroval koruny borovic.

„Dneska mají takové metody, že ti to jen odsajou,“ řekl Uršule.

„Milánku, z toho se nevyzubeš. Když si mě nevemeš, budeš platit,“ odpověděla. „Přijde ti to písemně vod soudu.“

„Tak on se nám tady válí!“ ozvala se nad ním Věrka a zalehla ho svým těžkým tělem. „Děti jsou daleko,“ zašeptala mu do ucha a políbila ho pusou modrou od borůvek.

„Je mi horko,“ řekl.

Ulehla tedy k němu na bok a šimrala ho stéblem.

„Některým lidem už došla voda ve studnách. Starý pan Lysický říkal, že taková horka nepamatuje.“

Věrka měla milý, uklidňující hlas. Ach, ty dobrá duše, kdybys věděla, co nevíš, říkal si Vojtěch a chtělo se mu brečet.

„Natrháme, jen aby bylo na koláč, když jsou tak drobné,“ řekla a vstala.

Cestou domů už asfalt mlaskal, jak se lepil na pneumatiky.

Děti žebrały, že se chtějí vykoupat, a tak zajeli k rybníku. Stáło tam malé auto, starý Fiat 500, a ve vodě plavala jakási žena. Puklica zbledl. Byla to

Uršula. Když drobná, opálená žena vystoupila z vody, už to naštěstí Uršula nebyla.

Čekali s Věrkou ve stínu olše a pozorovali děti, jak na sebe cákají.

„Jsi uježděný. Nesmíš se tak štvát, peněz vyděláš dost,“ pohladila ho po krku. Puklicu napadlo, kolik asi bude na dítě platit. A pak znovu přemýšlel, jestli se dá ta věc utajit. Nedá. Zítra se vrátí z pošty a Věrka bude zvědavá, co mu od soudu píšou.

Obě děti už uměly plavat, ale Vojtík dělal ještě krátká zbrklá tempa jako Puklica, když byl malý a v tomhle rybníku se málem utopil.

„Vojto, zpátky! Tam je hloubka!“ zavolala na něj Věrka a chlapeček s bradou zdviženou nad hladinu nabral směr ke břehu.

Bylo to dlouhé dopoledne. O holi se sem přikolébala tetička Drábková a na lavici ve stínu domu povídala o suchu. Že nebude žádná úroda. Že v lese hořelo a sjeli se hasiči z celého okresu. A že by po takových vedrech mohly přijít bouře a povodně.

Pod lavicí u Puklicových nohou přibývaly vypité pivní lahve.

Napadlo ho, jestli bude platit na holčičku nebo na chlapečka. Od té doby, co mu to Uršula řekla, u ní už nebyl. Počítal, kolik je to měsíců, a vyšlo mu osm. To bohužel odpovídalo. Věrka ho rukou hladila nad kolenem.

Z dědiny se ozvalo krátké zahoukání sanitky.

„Ta horka jsou nebezpečná pro staré lidi,“ řekla teta a mluvilo se o tom, pro koho asi záchranka přijela. Děti vyběhly, aby to zjistily.

Puklica si přál, aby přijela pro něj a odvezla ho do nemocnice, kde by mu dali jinou hlavu, bez toho nenažraného červa, který tam nacházel nové a nové pochoutky. Teď nakouzl problém krevní zkoušky. Jestli se tomu má podrobit, a nebo rovnou přiznat, že je otcem.

„Vojta se mi zdá, že není ve své kůži,“ poznamenala tetička.

„Je unavený,“ řekla Věrka.

Když tetička odešla, Puklica usoudil, že jediné, co by mu mohlo pomoci, je slivovice. Měl velice dobrou, z vlastních švestek. Rozlila se mu v útrobách jako spásná, přátelská síla. Že si na ni nevzpomněl dřív!

Děti se vrátily se zprávou, že odvezli starého pana Lysického a že ještě nebyl mrtvý.

Věrka uložila děti, vysprchovala se a oblékla si lehkou noční košili s průsvitnou krajkou. Za ušní lalůčky si nanasla parfém Miracle, který dostala od Vojty k Vánocům, a takto vyšla z koupelny.

Puklica do sebe překlopil další sklenku.

Když spatřil svou ženu, dojala ho její krása a dobrot a také to, jaký je on dobytek. Až k slzám ho to dojala. Najednou mu vyhrkly.

„Co je s tebou?“ přisedla k němu na pelest. „Ty ses mi opil!“

„Ano,“ řekl Puklica a najednou věděl, že nejvíc by mu pomohlo, kdyby to řekl. Tak, jak to je, to říct a o tu hrůzu se podělit. Vzal ženu za ruku a řekl:

„Na Kladně jsem zbouchl jednu babu. Budu platit alimenty.“

Takhle na ni toho červa, tu hnusnou ponravu vydával.

Její hezká, hladká tvář zůstala několik vteřin beze změny a skoro se zdálo, že se mění do úsměvu, jak jsou si smích a pláč zpočátku podobné, ale pak se zkormoutila do zoufalé, křečovitě stažené škrabošky neštěstí. Věrka padla na polštář, obalila si jím hlavu a dusila se naříkavým pláčem. Když promočila dva polštáře a první kohouti hlásili konec strašné horké noci, oba vyčerpáním usnuli.

Jít na poštu nebylo už pro Vojtěcha Puklicu tak těžké. Nejhorší měl za sebou. Podepsal se, převzal dopis a na chodníku před poštou si ho přečetl. Byl z Kladna. Ale ne od soudu, nýbrž od policie. Stálo v něm:

Oznamujeme Vám, že pátrání po Vám odcizených pneumatikách bylo bezvýsledné.

Za Přemkem Baštýřem

Zemřel Přemek Baštýř. Obávám se, že je málo těch, kterým jeho jméno něco říká. Do strašnického krematoria se přišla rozloučit jen hrstka přátel ze zaměstnání a dojem prázdné obřadní síně nevznikl jen díky pěti Baštýřovým dětem, které usedly do první řady. A přece: v Přemyslu Baštýřovi odešel člověk nevšední čistoty a osobnost, jakých má Praha poskrovnu.

Sám jsem zesnulému před třemi lety slíbil, že o něm pomlčím, dokud bude naživu. Netušil jsem, že budu závazku zproštěn tak záhy.

Svedla nás náhoda. Jednoho jarního večera roku 1965 jsem navštívil sprchové lázně ve Slezské ulici. Neměl jsem tehdy vlastní byt, a tak jsem si alespoň jednou v týdnu dopřával této koupele, která stála pouhou korunu. Právě jsem odkládal oděv, když tu vešel do lázní asi padesátiletý muž v nepromokavém plášti. Byl to zjevně stálý zákazník, neboť s lázeňskou ani nepromluvil a ta se na mne hned obrátila s prosbou, zda bych pána nepustil napřed, že bude hned hotov. Takové jednání se mi nelíbilo. Zejména proto ne, že muž ani nečekal na můj souhlas a tak, jak byl – v nepromokavém